

برده سزار

علی دشتی

دشتی، علی، ۱۳۷۲-۱۳۶۰.

پرده پندار / علی دشتی : به کوشش مهدی ماحوزی .- تهران : زوار .

۱۳۸۴.

۱۶۷ ص.

ISBN: 964-401-220-8

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا .

۱. تصوف - دفاعیه ها و ردیه ها . ۲. عطار . محمد بن ابراهیم ، ۵۲۴ -

۶۲۷ ق .- تذکره الاولیاء - نقد و تفسیر . الف . ماحوزی . مهدی ،

۱۳۱۴ - ، گردآورنده . ب . عنوان .

۲۹۷/۸۶

BP ۲۹۵/۲/۵۵

۱۳۸۳

۳۹۹۹۹-۸۳ م

کتابخانه ملی ایران

انتشارات زوار

□ پرده پندار □

□ علی دشتی □

□ به کوشش دکتر مهدی ماحوزی □

□ حروفچینی، صفحه آرایی و آماده سازی چاپ / شرکت قلم □

□ شمارگان / ۳۳۰۰ نسخه □

□ نوبت چاپ / چاپ اول - تابستان ۱۳۸۴ □

□ چاپ و صحافی / خاشع □

□ شابک / ۸ - ۲۲۰ - ۴۰۱ - ۹۶۴ □

□ تهران : خیابان انقلاب : خیابان دوازدهم فروردین : نیش شهید نظری : پلاک ۳۳ تلفن : ۶۴۴۲۵۰۳ □

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان فصول
۹	مقدمه
۱۳	شاعر و عارف بزرگ نیشابور
۲۵	جنگل مولا!
۳۵	معجزه یا کرامت
۵۳	الفت با درندگان و گزندگان
۶۳	تصورات تب‌آلود
۸۱	کرامات یا مکارم اخلاق
۹۷	صوفی متعادل و صوفی شوریده
۱۰۹	عشق یا ترس
۱۱۷	کلمات مشایخ
۱۲۹	پنجاه و سه سال نخستین
۱۴۱	پیدایش پرده‌پندار
۱۵۵	ابلیس در کسوت حکمت و عرفان

به نام خدا

مقدمه‌ای بر دو کتاب «پرده پندار» و «در دیار صوفیان»

شادروان علی دشتی نویسنده بزرگ معاصر و منتقد چیره‌دست، پس از مبادرت به انتشار روزنامه «شفق سرخ»، در کنار آن به نشر چند اثر سیاسی، ادبی و چند ترجمه توفیق یافت. آثاری چون «ایام محبس» در زمینه تأثرات ناشی از حبس‌ها، تبعیدها و دوران «تحت نظر» و «سایه»، «فتنه»، «جادو» و «هندو» در زمینه داستان‌نویسی و ادبیات داستانی و «سیر تفوق آنگلو ساکسن»، «اعتماد به نفس» و «تطور ملل» در زمینه ترجمه و نیز مقاله‌هایی سیاسی و ادبی که در روزنامه «شفق سرخ» درج می‌شد، دشتی را به عنوان یک نویسنده نقاد سیاسی / ادبی و یک داستان‌نویس توانا و در عین حال بی‌پاک معرفی می‌کرد.

پس از نشر کتاب‌هایی صرفاً ادبی و انتقادی چون «سیری در دیوان شمس»، «نقشی از حافظ»، «قلمرو سعدی»، «دمی با خیام» و «تصویری از ناصر خسرو»، چهره‌ای کاملاً متفاوت از دشتی در آسمان ذهن و اندیشه خوانندگان آثار او نقش بست، بویژه که ارباب نقد و نظر و معماران ادب و هنر چون «بدیع الزمان فروزانفر»، «جلال‌الدین همایی»، «لطف علی صورتگر»، «رهی معیری»، «ابوالحسن صبا» و نظایر آن‌ها نیز در ستایش این آثار مقاله‌ها نوشتند، شعرها سرودند و برنامه «گل‌ها» به تشویق دشتی با شعر سعدی،

حافظ، مولانا و عطار قوام و دوام یافت و با جلوه و جاذبه‌ای روحانی به جاودانگی پیوست.

پرده پندار

تا این روزگار، یعنی تا اردی بهشت ماه سال ۱۳۵۳ دشتی با استقلال، در قلمرو تصوف و عرفان گام نهاده بود و کتاب «سیری در دیوان شمس» هم که از اعماق ضمیر وی مایه گرفته و با اخلاصی تمام پدید آمده بود، به عنوان یک اثر ادبی و عرفانی و نه صوفیانه و عارفانه نامبردار گشت.

در دی ماه سال ۱۳۵۲ دشتی نوشته‌هایی درباره صوفیان فراهم آورد، تا آن را به صورت مقاله‌ای منتشر سازد. این نوشته‌ها همان است که از روز چهارشنبه ۱۸ تا سه‌شنبه ۳۱ اردی بهشت ماه ۱۳۵۳ در ۱۲ شماره متوالی روزنامه اطلاعات به پیشنهاد نگارنده فرصت انتشار یافت و تصحیح و تنقیح نمونه‌های مطبعی این نوشته را در هر شب خود نگارنده بر عهده گرفت.

استقبال کم نظیر اهل ادب و علاقه‌مندان به تصوف و عرفان - که با نوشتن مقاله‌ها و ابراز عواطف (و گاهی نیز ملامت و سرزنش) خواستار نشر این یادداشت‌ها به صورت کتابی مستقل بودند - موجب شد که روزنامه اطلاعات از این اثر زیر عنوان «پرده پندار» ۲۵۰۰ نسخه توسط «شرکت سهامی ایران چاپ» به تاریخ ۱۲ تیر ماه ۱۳۵۳ منتشر سازد.

چاپ اول و دوم این اثر را یازده فصل است. نخستین فصل آن «شاعر و عارف بزرگ نیشابور» و آخرین فصل آن «پیدایش پرده پندار» است.

در چاپ‌های سوم و چهارم، یک فصل با عنوان «ابلیس در کسوت حکمت و عرفان» بدان افزوده شد و این کتاب به ۱۲ فصل افزایش یافت.

این اثر که انتقادی است منزّه از شایبه غرض و مبالغه و منظور از آن روشن کردن ذهن ساده‌جوانان است، به حقیقت تصوف و عرفان و جوهره

آن و نیز کنار زدن پرده پندارهای باطل و بی اساس، ضمن آن که عطار را به عنوان «عارف و شاعر بزرگ نیشابور» معرفی می کند، کتاب «تذکرة الاولیاء» او را با محک نقد علمی سنجیده، حقیقت عرفان و تصوّف را از خلال کلمات مشایخ بیرون کشیده و پندارهای باطل و معجزه ها و کرامت های بی اساس را که ساخته و پرداخته ذهن مریدان نافر هیخته است، بروشنی نشان داده است. خواننده، با نگرستن بدین اثر، عطار را گوینده ای کم همانند می یابد که در قلمرو عرفان و تصوّف آثاری ارجمند چون منطق الطیر، الهی نامه و مصیبت نامه را پدید آورده و دیوانی گرانمایه برشته نظم کشیده است و از سوی دیگر او را نقل کننده سخنان ۷۲ تن از مشایخ صوفیان می شناسد و کتاب تذکرة الاولیاء خود را به نقل آن سخنان اختصاص می دهد، بی آن که بد و نیک یا غث و سمین آن سخنان را ارزشی یابی کند و نقاط ضعف و قوت آن را نشان دهد.

در دیار صوفیان

کتاب «در دیار صوفیان» دنباله کتاب «پرده پندار» است، با این تفاوت که نویسنده به انتقاد تنها اکتفا نکرده، این بار تصوّف و عرفان راستین را معرفی و تفاوت فاحش میان صوفیان و عارفان بزرگ و متظاهران به عرفان و تصوّف را آشکار کرده است.

این کتاب را ۹ فصل است که فصل نخستین آن «آغاز تصوّف اسلامی» است و فصل پایانی آن «صوفی قداره بند» نام دارد.

این نوشته نیز نخست در روزنامه اطلاعات از شماره ۱۴۶۹۰ تا شماره ۱۴۷۰۱ در ۱۲ شماره انتشار یافت و تصحیح و تنقیح آن توسط نگارنده صورت گرفت و به درخواست خوانندگان، این اثر در ۲۰۰۰ نسخه در «شرکت سهامی ایران چاپ» به صورت کتابی مستقل در آمد و در سال ۱۳۵۴

انتشارات جاویدان چاپ دوم آن را بر عهده گرفت و آخرین چاپ این اثر در پاییز ۱۳۶۳ انتشار یافت.

در این چاپ، طبق نظر مؤلف و توصیه ایشان، مقاله مربوط به «مُحی الدین بن العربی» که در شماره نهم سال سی ام (آذر ماه ۱۳۵۶) مجله ادبی یغما درج گردیده است، به عنوان فصل دهم به فصل های کتاب افزوده شد.

از آن پس تا این تاریخ - با همه نیاز جامعه، بویژه مراکز علمی کشور و در خواست های مکرر خوانندگان - این دو اثر فرصت نشر نیافته است. اینک که انتشارات زوار به همت مدیر با کفایت آقای اردشیر زوار به خواهش نگارنده، چاپ پنجم این دو اثر را بر عهده گرفته است، به دلیل پیوستگی مطالب این دو کتاب و نیز تأمین آسایش خوانندگان و پژوهشگران ارجمند در کار مطالعه و پژوهش، لازم آمد هر دو اثر در یک مجلد و با یک مقدمه انتشار یابد.

نگارنده در نظر دارد چنانچه عمری باشد در چاپ آتی این مقدمه را توسع بخشد و ضمن تبیین مفهوم تصوف و عرفان و سرگذشت آن، مبانی عرفان و تصوف را با جمال و روشنی توضیح دهد، تا خوانندگان و بویژه دانشجویان مقاطع مختلف تحصیلی از این اثر به عنوان یک منبع مطمئن درسی و پژوهشی بهره ببر گیرند.

دکتر مهدی ماحوزی

فروردین ماه ۱۳۸۴